

Nyhetsbrev om EU-rätt, nummer 1 för 2023

Innehåll

INLEDNING	2
AVGÖRANDEN I SVENSKA DOMSTOLAR, M.M.	2
Processrätt	2
Personuppgiftsrätt	2
HFD om intresseavvägningen mellan kamerabevakningsintresset och den enskildes intresse av inte bli bevakad	2
EU-DOMSTOLEN	4
Avgöranden i svenska mål	4
Förslag till avgöranden i svenska mål	4
Institutionell rätt och allmänna principer	4
Systematisk insamling av misstänkta biometriska och genetiska uppgifter oförenligt med skyddet för känsliga personuppgifter	4
Processrätt	6
Skatterätt	6
Konkurrensrätt m.m.	6
Själva införandet av ett statligt stöd kan inte grundas på ett domstolsavgörande	6
Inre marknaden och fri rörlighet	6
Inrikes och rättsligt samarbete	6
Fortsatt om prövningen vid överlämnande av katalanska politiker till Spanien	6
Informationssamhället	8
Rätt att få veta identiteten på dem till vilka personuppgifter lämnats ut, om det inte visas att det är omöjligt eller uppenbart orimligt	8
Arbetsrätt	10
Likabehandlingsdirektivet tillämpligt på avtal med egenföretagare	10
Konsumenträtt	11
Avtal om advokattjänster mot timtaxa kan vara oskäligt	11
Migrationsrätt	13
Flyktingskådet förföljelse på grund av politisk åskådning omfattade repressiva åtgärder av motparter i civilrättslig tvist	13
Miljörätt	15
Metod för genetisk modifiering - hur slumpmässig mutagenes in vitro ska bedömas	15
EU-RÄTTEN I SVENSKA JURIDISKA TIDSKRIFTER	15
NYA SVENSKA MÅL	16
DET HÄNDER I EU-DOMSTOLEN	16
FRÅN LAGSTIFTNINGSSARBETET	16
Ökad transparens för stora företags skattebetalningar – lagrådsremiss	16

Nya regler om nödlidande kreditavtal och inkassoverksamhet - SOU 2023:3 ...	16
Effektivare åtgärder mot spridning av terrorisminnehåll online – lagrådsremiss	17
Tillfällig skatt på vissa elproducenters överintäkter – lagrådsremiss	18

INLEDNING

Välkommen till årets första Nyhetsbrev för år 2023, som avser perioden 1 januari – 14 februari 2023. Från EU-domstolen noteras bl.a. ett avgörande om den registrerades rätt att få information om den konkreta identiteten på dem till vilka personuppgifter lämnats ut, att systematisk och generell insamling av biometriska personuppgifter vid misstanke om brott som faller under allmänt åtal inte är förenlig med personuppgiftsdirektivet, att likabehandlingsdirektivet är tillämpligt på uppdragsavtal mellan bolag och utförande egenföretagare och att ett avtal om tillhandahållande av advokattjänster mot timtaxa kan vara oskäligt om det inte samtidigt lämnas information som gör det möjligt för konsumenten att överblicka konsekvenserna av avtalet.

Från svensk horisont noteras bl.a. en artikel i SvJT i vilken det i detta Nyhetsbrev ej refererade pleniaravgörandet HFD 2022 ref. 10 kritiserar med hänvisning till artikel 47 i EU-stadgan, om rätten till en rättvis rättegång. I avgörandet fastslogs att ett yrkande om ersättning för rättegångskostnader i förvaltningsprocessen ska avvisas, när det saknas särskild reglering om detta. Vidare noteras att [Högsta domstolen i sin verksamhetsberättelse](#) ägnar en stor del av utrymmet åt "Internationella strömningar", däribland dess dialog med EU-domstolen.

Slutligen noteras att EU-domstolen från den 1 januari 2023 kommer att, i likhet med vår egen Högsta domstol, ge mål där privatpersoner vars identitet ersatts av initialer fiktiva namn som ska göra det lättare att hänvisa till avgörandena. Mer om detta i [pressmeddelandet](#).

AVGÖRANDEN I SVENSKA DOMSTOLAR, M.M.

Processrätt

Högsta domstolen har i beslut den 30 januari 2023 i mål Ö 8346-22 meddelat prövningstillstånd i frågan om klaganden, som är unionsmedborgare, ska jämföras med en svensk medborgare vid tillämpning av bestämmelsen om preskription i 2 kap. 5 § 6 lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder.

Personuppgiftsrätt

[HFD om intresseavvägningen mellan kamerabevakningsintresset och den enskildes intresse av inte bli bevakad](#)

Högsta förvaltningsdomstolen har i dom den 6 februari 2023 i mål 5515-21, Uppsala kommun mot Integritetsskyddsmyndigheten, prövat en fråga om

intresseavvägningen mellan kamerabevakningsintresset och den enskildes intresse av inte bli bevakad när fråga är om en kommuns kamerabevakning under dagtid och tidig kväll av centrala platser i en stadskärna.

Uppsala kommun ansökte om tillstånd till kamerabevakning dygnet runt av Stora torget och Påvel Snickares gränd i centrala Uppsala. Ändamålet med bevakningen angavs vara att förebygga, förhindra och utreda brott, förebygga, förhindra eller upptäcka störningar av allmän ordning och säkerhet samt öka allmänhetens trygghet. Integritetsskyddsmyndigheten beslutade att ge kommunen tillstånd till kamerabevakning mellan kl. 20.00 och 06.00 alla dagar. Tillståndet omfattar kamerabevakning i realtid utan avlyssning av ljud med rätt att spela in och lagra bildmaterial. Bevakning får ske med fasta kameror med fast optik och rörliga kameror med optisk zoom. Tillståndet är förenat med villkor om att restauranger och uteserveringar ska maskeras från kamerornas upptagningsområde. Kammarrätten kom att efter överklaganden fastställa Integritetsskyddsmyndighetens beslut.

Frågan i målet hos Högsta förvaltningsdomstolen är under vilken tid på dygnet en kommun ska få bedriva kamerabevakning avseende vissa centrala platser i en stadskärna. I kamerabevakningslagen (2018:1200) finns bestämmelser om kamerabevakning som kompletterar EU:s dataskyddsförordning och genomför EU:s dataskyddsdirektiv. Utöver vad som föreskrivs i kamerabevakningslagen gäller bl.a. EU:s dataskyddsförordning, lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning, brottsdatalagen (2018:1177), samt förfogelser som har meddelats i anslutning till de båda lagarna eller som kompletterar dataskyddsförordningen eller genomför dataskyddsdirektivet. Vad som är en laglig och rättvis behandling av personuppgifter avgörs i slutändan genom en tillämpning av regleringen i dataskyddsförordningen. Detta innebär att **tillståndsprövningen inom dataskyddsförordningens tillämpningsområde i första hand ska ta sikte på en prövning av om kamerabevakningen är förenlig med regleringen i förordningen**. På motsvarande sätt måste tillståndsprövningen inom dataskyddsdirektivets tillämpningsområde primärt utgå från en bedömning av om kamerabevakningen är förenlig med regleringen i brottsdatalagen eller annan personuppgiftsreglering som genomför dataskyddsdirektivet.

Kamerabevakningslagens tillståndskrav för viss kamerabevakning utgör en precisering av den skyldighet att göra en konsekvensbedömning som i många fall hade gällt ändå enligt den EU-rättsliga dataskyddsregleringen.

Högsta förvaltningsdomstolen konstaterade att ett stort antal uppgifter om personer som inte är relevanta för ändamålet med bevakningen kommer att behandlas vid kamerabevakning av stora allmänna platser, vilket måste beaktas vid den intresseavvägning som ska göras. För att en personuppgiftsbehandling ska vara lagenlig måste nämligen de personuppgifter som samlas in vara adekvata, relevanta och inte för omfattande i förhållande till det ändamål för vilka personuppgifterna behandlas. Denna princip om uppgiftsminimering innebär att så få personuppgifter som möjligt ska samlas in och hanteras, och att personuppgifter inte behandlas längre än vad som behövs eller används på ett otillåtet sätt. Sammantaget fann Högsta förvaltningsdomstolen att kommunens intresse av kamerabevakning av det aktuella området under dagtid och tidig kväll inte var sådant att det vägde tyngre än den enskildes intresse av att inte bli bevakad. Det var därför riktigt av

Integritetsskyddsmyndigheten att endast bevilja tillstånd till kamerabevakning mellan kl. 20.00 och 06.00.

EU-DOMSTOLEN

EU-domstolen har under perioden 1 januari – 14 februari meddelat [31 domar](#) i mål om förhandsavgörande eller fördragsbrott och som publicerats i rättsfallssamlingen, varav [tre domar](#) från stora avdelningen. Ingen av de domar som meddelats rör mål där förhandsavgörande begärts av svensk domstol. Under samma period har generaladvokaterna lämnat [21 förslag](#) till avgöranden. Inget av dessa förslag rör Sverige i denna mening. [Pressmeddelanden](#) har lämnats angående ett antal av dessa avgöranden och förslag, men ofta även om annat av mer generellt intresse.

För närvarande har EUT-meddelanden lämnats i [tre mål](#) där svensk domstol begärt förhandsavgörande i mål som är anhängiga vid EU-domstolen. Information om dessa tre återfinns i länken i föregående mening. Länken ger tillgång till EUT-meddelandet om begäran om förhandsavgörande. Där framgår respektive domstols fråga eller frågor. Via målnumret går det, i de fall som begäran finns tillgänglig, vidare att få tillgång till det resonemang som ligger till grund för begäran om förhandsavgörande. Utöver de tre ovan angivna målen pågår ytterligare ett mål, [C-629/22](#), länken går till EU-meddelandet. Målet visas av okänd anledning inte genom den förstnämnda sökningen.

Avgöranden i svenska mål

Förslag till avgöranden i svenska mål

Institutionell rätt och allmänna principer

[Systematisk insamling av misstänkta biometriska och genetiska uppgifter oförenligt med skyddet för känsliga personuppgifter](#)

EU-domstolen, (femte avdelningen) har i dom av den 26 januari 2023 prövat en begäran om förhandsavgörande från Spetsializiran nakazatelen sad (specialiserad brottmålsdomstol, Bulgarien) angående tolkningen av artiklarna 4.1 a och c samt 6 a, 8 och 10 i direktiv (EU) 2016/680 om skydd för fysiska personer med avseende på behöriga myndigheters behandling av personuppgifter för att förebygga, förhindra, utreda, avslöja eller lagföra brott eller verkställa straffrättsliga påföljder, och det fria flödet av sådana uppgifter m.m. och av artiklarna 3, 8, 48 och 52 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (stadgan). Begäran har framställts i ett brottmål mot V.S. som inte samtyckte till polismyndighetens insamling av hennes biometriska och genetiska uppgifter för registrering under förundersökningen.

Inom ramen för ett straffrättsligt förfarande avseende skattebedrägeri som inletts av de bulgariska myndigheterna påbörjades en förundersökning gällande V. S. Hon misstänktes för att ha deltagit i en organiserad kriminell grupp som bildats i syfte att berika sig genom att tillsammans begå brott i Bulgarien. Till följd av denna

förundersökning anmodade den bulgariska polisen V.S. att samarbeta vid insamling av hennes personuppgifter genom att lämna sina fingeravtryck, låta sig fotograferas och genomgå en provtagning för att fastställa hennes DNA-profil. V.S. motsatte sig denna insamling. Polismyndigheten ansökte vid den hänskjutande domstolen om att denna insamling av V.S. biometriska och genetiska uppgifter skulle få ske med tvång, med stöd av den nationella lagstiftning enligt vilken "polisregistrering" föreskrivs för personer som misstänks för ett uppsåtligt brott som omfattas av allmänt åtal. Förhandsavgörande begärdes.

EU-domstolen klargjorde först de villkor under vilka polismyndigheternas behandling av biometriska och genetiska uppgifter kan anses tillåten enligt en medlemsstats nationella rätt, i den mening som avses i direktiv 2016/680. Den fastslog därvid att polismyndigheternas behandling av biometriska och genetiska uppgifter i sin utredningsverksamhet, för att bekämpa brott och upprätthålla allmän ordning, är tillåten enligt en medlemsstats nationella rätt, om denna **nationella rätt innehåller en tillräckligt klar och tydlig rättslig grund** för att tillåta denna behandling. Domstolen slog därefter fast att **varken det aktuella direktivet eller artiklarna 47 eller 48 i stadgan hindrade** nationell lagstiftning enligt vilken **den behöriga brottmålsdomstolen**, när den person som misstänks för ett brott som omfattas av allmänt åtal vägrar att frivilligt samarbeta vid insamlingen av biometriska och genetiska uppgifter om honom eller henne för polisregistrering, **är skyldig att tillåta att denna insamling sker med tvång, trots att den saknar behörighet att pröva huruvida det föreligger tungt vägande skäl att anta att den berörda personen har begått det brott för vilket den misstänks, under förutsättning att det i nationell rätt garanteras en senare effektiv domstolsprövning** av villkoren för den förundersökning som ligger till grund för tillståndet att genomföra insamlingen. Domstolen framhöll därvid att t att det kan vara motiverat att under det inledande skedet av det straffrättsliga förfarandet tillfälligt undanta bedömningen av den bevisning som ligger till grund för misstankarna mot den berörda personen från den nationella domstolens prövning. En sådan prövning under detta skede skulle nämligen kunna utgöra hinder för den brottsutredning under vilken uppgifterna samlas in och i hög grad begränsa utredarnas förmåga att avslöja andra brott genom en jämförelse av dessa uppgifter med uppgifter som samlats in under andra utredningar. Denna begränsning av det effektiva domstolsskyddet är således **inte oproportionerlig, eftersom nationell rätt senare garanterar en effektiv domstolsprövning**.

Slutligen fastslog domstolen att artikel 10 i direktiv 2016/680, jämförd med artiklarna 4.1 a, b och c samt 8.1 och 8.2 i detta direktiv **utgör hinder för nationell lagstiftning enligt vilken föreskrivs en systematisk insamling av biometriska och genetiska uppgifter från varje person som är misstänkt för uppsåtlig brottslighet som omfattas av allmänt åtal** för registrering, utan att det föreskrivs någon skyldighet för den behöriga domstolen att pröva och visa dels att denna insamling är absolut nödvändig för att uppnå de konkreta mål som eftersträvas, dels att dessa mål inte kan uppnås genom åtgärder som utgör ett mindre allvarligt ingrepp i den berörda personens rättigheter och friheter. En sådan lagstiftning **kan nämligen leda till en insamling av personuppgifter, utan åtskillnad och generellt, om de flesta misstänkta personer**, eftersom begreppet "uppsåtligt brott som omfattas av allmänt åtal" är av särskilt allmän karaktär och kan tillämpas på ett stort antal brott,

oberoende av deras art, deras allvar, de särskilda omständigheterna kring brottsligheten, deras eventuella samband med andra pågående förfaranden och personens brottshistorik eller individuella profil.

[Pressmeddelande](#) har lämnats.

Processrätt

Se Avtal om advokattjänster mot timtaxa kan vara oskäligt

Skatterätt

Konkurrensrätt m.m.

[Själva införandet av ett statligt stöd kan inte grundas på ett domstolsavgörande](#)

EU-domstolen, stora avdelningen, har i dom den 12 januari 2023 i målen C-702/20 och C-17/21, Dobeles Hes, prövat en begäran om förhandsavgörande från Augstākā tiesa (Senāts) (Högsta domstolen, Lettland) angående tolkningen av artikel 107.1 FEUF, artikel 108.3 FEUF, förordning (EU) nr 1407/2013 om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 [FEUF] på stöd av mindre betydelse och förordning (EU) 2015/1589 om genomförandebestämmelser för artikel 108 [FEUF]. Respektive begäran har framställts i två mål mellan, å ena sidan, "DOBELES HES" SIA och "GM" SIA och, å andra sidan, den lettiska tillsynscommissionen för allmännyttiga tjänster, angående fastställandet av det godkända distributionsföretagets inköpspris för el till ett för lågt belopp.

I domen slår EU-domstolen bl.a. fast att när det genom en nationell lagstiftning har införts ett statligt stöd utgör även betalningen av ett belopp som begärs vid domstol enligt denna lagstiftning ett sådant stöd - själva införandet av ett statligt stöd inte kan grundas på ett domstolsavgörande. Ett sådant införande omfattas nämligen av en lämplighetsbedömning som inte sker inom ramen för domstolsprövning.

[Pressmeddelande](#) har lämnats.

Inre marknaden och fri rörlighet

Inrikes och rättsligt samarbete

[Fortsatt om prövningen vid överlämnande av katalanska politiker till Spanien](#)

EU-domstolen, stora avdelningen, har i dom den 31 januari 2023 i mål C-158/21, Puig Gordi m.fl., prövat en begäran om förhandsavgörande från Tribunal Supremo (Högsta domstolen, Spanien) angående tolkningen av rambeslut 2002/584/RIF om en europeisk arresteringsorder och överlämnande mellan medlemsstaterna i aktuell lydelse. Begäran har framställts i ett brottmål mot bl.a. Lluís Puig Gordi.

I det nationella brottmålet utfärdade Tribunal Supremo, som är den hänskjutande domstolen, europeiska arresteringsorder mot bl.a. Lluís Puig Gordi. Nederlandstalige rechtbank van eerste aanle Brussel (Nederländskspråkiga förstainstansdomstolen i Bryssel, Belgien) vägrade att vägra verkställighet av den europeiska arresteringsorder som utfärdats mot Lluís Puig Gordi. grundades på bedömningen att

den spanska Högsta domstolen saknade behörighet med avseende på det straffrättsliga förfarandet mot Lluís Puig Gordi och följaktligen inte var behörig att utfärda denna europeiska arresteringsorder. Med hänvisning till EU-domstolens praxis avseende begreppet rättslig myndighet i artikel 6 i rambeslut 2002/584, skälen 8 och 12 i detta rambeslut, ett yttrande från "Arbetsgruppen mot godtyckliga frihetsberövanden" och ett antal domar från Europadomstolen fann den belgiska domstolen att den spanska Högsta domstolen saknade behörighet. Beslutet överklagades men överklagandet avslogs, med hänvisning till att den spanska Högsta domstolens behörighet att döma Lluís Puig Gordi saknade uttrycklig rättslig grund och att hans grundläggande rättigheter därmed skulle riskera att kränkas om den europeiska arresteringsorder som utfärdats mot honom verkställdes. Vidare ansågs att det var nödvändigt att beakta att det fanns en extremt allvarlig risk för åsidosättande av oskuldspresumtionen.

Den hänskjutande domstolen har nu att besluta om den bland annat kan utfärda en ny europeisk arresteringsorder mot Lluís Puig Gordi efter det att verkställighet av en tidigare europeisk arresteringsorder vägrats. Den menar bl.a. att den verkställande rättsliga myndigheten enligt unionsrätten inte har befogenhet att kontrollera den utfärdande rättsliga myndighetens behörighet och att belgiska domstolar inte är behöriga att tolka spansk rätt. Förhandsavgörande begärdes.

EU-domstolen konstaterade att den hänskjutande domstolens frågor avsåg att ge klarhet i

- huruvida rambeslut 2002/584 ska tolkas så, att en verkställande rättslig myndighet har möjlighet att vägra verkställighet av en europeisk arresteringsorder med stöd av ett skäl för att vägra verkställighet som inte följer av rambeslutet, utan som enbart följer av den verkställande medlemsstatens lagstiftning,
- huruvida artikel 1.1, 1.2 och 6.1 i rambeslut 2002/584 ska tolkas så, att den verkställande rättsliga myndigheten får kontrollera huruvida en europeisk arresteringsorder har utfärdats av en rättslig myndighet som var behörig att göra detta och får vägra att verkställa den europeiska arresteringsordern när den anser att så inte är fallet,
- huruvida artikel 1.3 i rambeslut 2002/584, jämförd med artikel 47 andra stycket i stadgan, ska tolkas så, att en verkställande rättslig myndighet, som ska besluta om överlämnande av en person som är föremål för en europeisk arresteringsorder, får vägra att verkställa denna order när den anser att personen i fråga, efter överlämnandet till den medlemsstat som utfärdat arresteringsordern, riskerar att dömas av en domstol som saknar behörighet i detta avseende, trots att nämnda person har kunnat göra gällande sina grundläggande rättigheter vid domstolarna i denna medlemsstat för att ifrågasätta den utfärdande rättsliga myndighetens behörighet och denna europeiska arresteringsorder.

EU-domstolen hänvisade inledningsvis till den grundläggande betydelse som å ena sidan **principen om ömsesidigt förtroende** och å andra sidan **rätten till en rättvis rättegång** har på detta område.

Vad gäller den första frågan konstaterade domstolen att den verkställande domstolen inte får vägra verkställighet enbart på grundval av en nationell bestämmelse som

saknar EU-rättslig motsvarighet, eftersom det skulle leda till att rambeslutet **inte tillämpades på ett enhetligt sätt** i medlemsstaterna. Däremot **får verkställighet vägras när en sådan skulle leda till ett åsidosättande av grundläggande rättigheter** som omfattas av EU-rätten.

När det gäller den andra frågan fastslog EU-domstolen att den verkställande domstolen **inte är behörig att pröva om arresteringsordern utfärdats av en rättslig myndighet med sådan behörighet**.

När det gäller den tredje frågan konstaterade EU-domstolen att utgångspunkten är att medlemsstaterna, i enlighet med principen om ömsesidigt förtroende, ska utgå ifrån att **den utfärdande medlemsstatens brottmålsdomstolar förutsätts iakttä den grundläggande rätten till en rättvis rättegång**. Den omständigheten att det **föreligger en verklig risk för att en grundläggande rättighet kommer att kränkas** i förhållande till en person som är föremål för en europeisk arresteringsorder, om han eller hon överlämnas till den utfärdande rättsliga myndigheten kan emellertid medföra att den verkställande domstolen **undantagsvis får avstå från verkställighet**. EU-domstolen påminde därvid om att **när en verkställande domstol har uppgifter som indikerar att det föreligger en verklig risk för en kränkning av den grundläggande rätten till en rättvis rättegång** enligt artikel 47 andra stycket i stadgan **på grund av systembrister eller allmänna brister i fråga om hur systemet för rättskipning i den utfärdande medlemsstaten fungerar**, är den skyldig att på ett **konkret och precist sätt kontrollera – med hänsyn tagen till den berörda personens personliga förhållanden, arten av det brott för vilket vederbörande lagförs och det faktiska sammanhang i vilket arresteringsordern utfärdats – huruvida det finns grundad anledning att anta att denna person kommer att löpa en sådan risk** om han eller hon överlämnas till denna medlemsstat.

[Pressmeddelande](#) på engelska har lämnats.

Informationssamhället

[Rätt att få veta identiteten på dem till vilka personuppgifter lämnats ut, om det inte visas att det är omöjligt eller uppenbart orimligt](#)

EU-domstolen, första avdelningen, har i dom den 12 januari 2023 i mål C-154/21, Österreichische Post, prövat en begäran om förhandsavgörande från Oberster Gerichtshof (Högsta domstolen, Österrike) angående tolkningen av artikel 15.1 c i förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning). Begäran har framställts i ett mål mellan RW och Österreichische Post AG angående en begäran om tillgång till personuppgifter enligt artikel 15.1 c i dataskyddsförordningen. RW begärde hos Österreichische Post att få tillgång till de personuppgifter som rörde honom eller som tidigare hade lagrats av detta företag och, för det fall uppgifter lämnats ut till tredje man, identiteten på dessa mottagare. Som svar på denna begäran angav Österreichische Post endast att företaget använder sig av uppgifter, i den mån det är rättsligt tillåtet, inom ramen för sin verksamhet som utgivare av telefonkataloger och att den erbjuder dessa personuppgifter till företagskunder för marknadsföringsändamål. Österreichische Post hänvisade för övrigt till en webbplats

för mer information och angående andra ändamål för behandlingen av uppgifterna. Företaget lämnade inte ut identiteten på de konkreta mottagarna av uppgifterna till RW. RW väckte talan mot Österreichische Post vid österrikisk domstol och **yrkade att företaget skulle föreläggas att lämna ut, bland annat, identiteten på mottagaren eller mottagarna av de utlämnade personuppgifterna.** Under förfarandets gång informerade Österreichische Post RW om att dennes personuppgifter hade behandlats för marknadsföringsändamål och överförts till kunder, däribland reklamföretag verksamma på området försäljning via postorder respektive försäljning i butik, it-företag, adressförlag och sammanslutningar såsom välgörenhetsorganisationer, icke-statliga organisationer eller politiska partier. Talan ogillades i underinstanserna. Förhandsavgörande begärdes.

EU-domstolen fann att tolkningsfrågan avsåg att ge klarhet i **huruvida artikel 15.1 c i dataskyddsförordningen ska tolkas så, att rätten för den registrerade att få tillgång till personuppgifter som rör honom eller henne, vilken föreskrivs i denna bestämmelse, innebär en skyldighet för den personuppgiftsansvarige att, när uppgifterna har lämnats ut eller ska lämnas ut till mottagare, tillhandahålla denna person den konkreta identiteten på dessa mottagare.** Den konstaterade att det inte av bestämmelsens **lydelse**, där det anges att den registrerade har rätt att få information om **mottagare eller kategorier av mottagare** till vilka personuppgifterna har lämnats ut eller ska lämnas ut, går att avgöra om den registrerade har rätt att informeras om mottagarnas konkreta identitet. Emellertid anges i skäl 63 i förordningen att den registrerade ska ha rätt att få kännedom om och underrättelse om vilka som mottar personuppgifterna, en rätt som inte är begränsad till kategorier av mottagare. Vidare innebär den **öppenhetsprincip** som anges i artikel 5.1 a i dataskyddsförordningen att **den registrerade har tillgång till information om hur personuppgifter behandlas och att denna information är lättillgänglig och lättbegriplig.** Utövandet av denna rätt ska **göra det möjligt för den registrerade att inte bara kontrollera att de uppgifter som rör honom eller henne är korrekta, utan även att de behandlas på ett lagenligt sätt.** I synnerhet är denna rätt till tillgång nödvändig för att **möjliggöra för den registrerade att, i förekommande fall, kunna utöva sin rätt till rättelse, sin rätt till radering** ("rätten att bli bortglömd") och **rätten till begränsning av behandling**, liksom rätten att göra **invändningar mot behandlingen** av hans eller hennes personuppgifter, och sin rätt att **föra talan till följd av skada.** För att dessa rättigheter ska kunna säkerställas måste den registrerade ha **rätt att få information om identiteten på de konkreta mottagarna** i de fall hans eller hennes personuppgifter redan har lämnats ut.

Rätten till skydd av personuppgifter är emellertid **inte en absolut rättighet**, utan den ska tillämpas i förhållande till sin funktion i samhället och den ska **vägas mot andra grundläggande rättigheter, i enlighet med proportionalitetsprincipen.** Det kan följaktligen accepteras att **det under särskilda omständigheter inte är möjligt att tillhandahålla information om specifika mottagare.** Rätten till tillgång kan således begränsas till information om kategorierna av mottagare om det är omöjligt att ange identiteten på de konkreta mottagarna, i synnerhet när dessa ännu inte är kända.

Tolkningsfrågan besvarades på följande sätt:

Artikel 15.1 c i dataskyddsförordningen ska tolkas så, att rätten för den registrerade att få tillgång till personuppgifter som rör honom eller henne, vilken föreskrivs i denna bestämmelse, innebär – när uppgifterna har lämnats ut eller ska lämnas ut till

mottagare – att den **personuppgiftsansvarige är skyldig att ge den registrerade den faktiska identiteten på dessa mottagare, såvida det inte är omöjligt att identifiera mottagarna eller den personuppgiftsansvarige visar att den registrerades begäran om tillgång är uppenbart ogrundad eller orimlig** i den mening som avses i artikel 12.5 i dataskyddsförordningen. I sådant fall är det tillräckligt att den personuppgiftsansvarige informerar den registrerade om de aktuella kategorierna av mottagare.

Sverige hade, tillsammans med sex andra medlemsstater, intervenerat i målet. [Pressmeddelande på engelska](#) har lämnats.

Arbetsrätt

[Likabehandlingsdirektivet tillämpligt på avtal med egenföretagare](#)

EU-domstolen, andra avdelningen, har i dom den 12 januari 2023 i mål C-356/21, TP, prövat en begäran om förhandsavgörande från Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy w Warszawie (Distriktsdomstolen i Warszawa, Polen) angående tolkningen av artiklarna 3.1 a, 3.1 c och 17 i direktiv 2000/78/EG om inrättande av en allmän ram för likabehandling i arbetslivet (likabehandlingsdirektivet). Begäran har framställts i ett mål mellan egenföretagaren J.K. (sökanden) och bolaget TP, angående en talan om ersättning för skada som uppstått till följd av att bolaget beslutade att inte förnya sitt uppdragsavtal med sökanden. Sökanden anser att beslutet berodde på sökandens sexuella läggning.

Mellan år 2010 och år 2017 tecknade sökanden ett antal uppdragsavtal med TP, ett bolag som driver en nationell offentlig tv-kanal i Polen med staten som enda aktieägare. Uppdragsavtalen följde på varandra, hade kort löptid och ingicks av sökanden inom ramen för dennes självständiga ekonomiska verksamhet. I augusti 2017 inleddes planerna på en intern omorganisation av TP. Sökandens uppgifter skulle då överföras till en ny enhet. Vid ett arbetsmöte som ägde rum i slutet av oktober 2017 uppgavs att sökanden hörde till de medarbetare som hade godkänts vid den kontroll som genomförts inför omorganisationen. Den 20 november 2017 ingick sökanden och TP ett nytt uppdragsavtal med en månads löptid. Enligt schemat skulle sökanden arbeta under två veckolånga tjänstgöringsperioder, med början den 7 respektive den 21 december 2017. Den 4 december 2017 publicerade sökande och hans partner en julmusikvideo på sin YouTube-kanal. Syftet med videon var att främja toleransen mot samkönade par. Videon, som hade titeln "Pokochaj nas w święta" ("Älska oss till jul"), visade ett julfirande med samkönade par. Den 6 december 2017 mottog sökanden ett mejl från W.S. där hans chef informerade honom om att hans veckolånga tjänstgöringsperiod med början den 7 december 2017 var inställd. Den 20 december 2017 meddelade W.S. sökanden att planeringen hade ändrats och att han inte skulle arbeta under den tjänstgöringsperiod som inleddes den 21 december 2017. Således fullgjorde sökanden ingen tjänstgöringsperiod under december månad 2017, varefter inget nytt uppdragsavtal ingicks mellan honom och TP. Sökanden väckte talan och yrkade att TP skulle förpliktas att till honom utge ett belopp på 47 924,92 polska zloty (PLN) (cirka 10 130 euro), jämte lagstadgad dröjsmålsränta, i ersättning för ekonomisk och ideell skada till följd av ett åsidosättande av principen om likabehandling genom direkt diskriminering på grund av sexuell läggning vad gäller villkoren för tillträde till och

utövande av ekonomisk verksamhet inom ramen för ett civilrättsligt avtal. Förhandsavgörande begärdes.

EU-domstolen fann att tolkningsfrågan avsåg att ge klarhet i huruvida artikel 3.1 a och 3.1 c i direktiv 2000/78 ska tolkas så, att den utgör hinder för en nationell lagstiftning som innebär att det skydd mot diskriminering som ska ges i enlighet med detta direktiv inte, på grund av det **fria valet av avtalspart**, ska gälla vid en vägran att ingå eller förnya ett avtal med en person, avseende dennes utförande av arbetsuppgifter inom ramen för sin **självständiga verksamhet**, på grund av denna persons sexuella läggning. Detta aktualiserar således frågan huruvida en sådan situation som den i det nationella målet **omfattas av tillämpningsområdet** för direktiv 2000/78. Den konstaterade att artikel 3.1 a i likabehandlingsdirektivet inte hänvisar till medlemsstaternas rättsordningar för att definiera begreppet "villkor för tillträde till anställning, till verksamhet som egenföretagare och till yrkesutövning", och att bestämmelsen därför ska ges en självständig och enhetlig tolkning inom hela unionen. Det följer av det faktum att uttrycken "anställning", "verksamhet som egenföretagare" och "yrkesutövning" används tillsammans, att **artikel 3.1 a i direktivet omfattar villkoren för tillträde till alla typer av yrkesmässig verksamhet**, oberoende av verksamhetens art och kännetecken, och att dessa villkor följaktligen omfattas av direktivets tillämpningsområde.

Likabehandlingsdirektivet syftar till att, av skäl som rör sociala och offentliga intressen, **undanröja alla hinder som grundar sig på diskriminerande skäl för tillgång till medel för uppehälle och till kapacitet att bidra till samhället genom arbete, oavsett i vilken juridisk form arbetet utförs**. För att yrkesmässig verksamhet ska kunna skiljas från rena leveransavtal och ingå i tillämpningsområdet för direktivet måste verksamheten **utövas inom ramen för ett rättsförhållande som kännetecknas av en viss stabilitet**. Härav följer att en vägran att ingå ett uppdragsavtal med en avtalspart som bedriver självständig ekonomisk verksamhet av skäl som hänför sig till avtalspartens sexuella läggning omfattas av tillämpningsområdet för denna bestämmelse och följaktligen av tillämpningsområdet för detta direktiv.

EU-domstolen besvarade tolkningsfrågan på följande sätt:

Artikel 3.1 a och 3.1 c i direktiv 2000/78 ska tolkas så, att den **utgör hinder för en nationell lagstiftning som innebär att det skydd mot diskriminering som ska ges i enlighet med detta direktiv inte, på grund av det fria valet av avtalspart, ska gälla vid en vägran att ingå eller förnya ett avtal med en person**, avseende dennes utförande av arbetsuppgifter inom ramen för utövandet av en självständig verksamhet, **på grund av denna persons sexuella läggning**.

[Pressmeddelande på engelska](#) har lämnats.

Konsumenträtt

[Avtal om advokattjänster mot timtaxa kan vara oskäligt](#)

EU-domstolen, fjärde avdelningen, har i dom den 12 januari 2023 i mål I mål C-395/21, DV (Advokatersättning – principen om timtaxa) prövat en begäran om förhandsavgörande från Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Litauens högsta domstol) angående tolkningen av artiklarna 3.1, 4.2, 6.1 och 7.1 i direktiv 93/13/EEG om

oskäligen villkor i konsumentavtal. Begäran har framställts i ett mål mellan advokaten D.V. och hans klient M.A.

M.A. slöt, i egenskap av konsument, fem successiva avtal med D.V., i egenskap av advokat, om tillhandahållande av juridiska tjänster mot ersättning i en rad olika typer av ärenden. Enligt vart och ett av dessa avtal åtog sig advokaten att ge muntlig eller skriftlig juridisk rådgivning, att förbereda utkast till juridiska handlingar, att granska handlingar ur juridisk synvinkel och att företräda klienten inför olika enheter, med därtill hörande göromål. I vart och ett av dessa avtal fastställdes arvodet till 100 euro "för varje timme då rådgivning eller juridiska tjänster har tillhandahållits klienten" (nedan kallat prisvillkoret). I avtalen angavs att "en del av det angivna arvodet ... ska betalas omedelbart efter det att advokaten tillhandahållit en faktura för juridiska tjänster, med beaktande av det antal timmar som lagts ned för juridisk rådgivning eller för juridiska tjänster som utförts" (nedan kallat betalningsvillkoret). Dessutom betalade M.A. förskott på arvode till ett totalt belopp på 5600 euro. D.V. utfärdade fakturor för samtliga tjänster som hade tillhandahållits. Eftersom D.V. inte erhöll hela det begärda arvodet väckte D.V. talan och yrkade att M.A. skulle förpliktas att betala 9900 euro för juridiska tjänster som tillhandahållits och 194,30 euro för kostnader som uppkommit i samband med fullgörandet av avtalen, jämte årlig ränta på 5 procent av de belopp som skulle erläggas, från dagen för talans väckande till dess att domen verkställs. Talan bifölls delvis, på så sätt att arvodet sattes ned till hälften då det begärda arvodet ansågs oskäligt. Efter överklaganden har den hänskjutande domstolen begärt förhandsavgörande rörande en rad frågor, som här redovisas översiktligt.

EU-domstolen konstaterade inledningsvis att artikel 4.2 i direktivet är tillämplig på ett sådant avtal, och att ett avtal om timtaxa för advokattjänster utan ytterligare preciseringar **inte uppfyller "kravet på att vara klart och begripligt formulerat**, i den mening som avses i denna bestämmelse, när villkoret innebär att priset på dessa tjänster fastställs enligt principen om timtaxa, **utan att konsumenten innan avtalet ingås får den information som gör det möjligt för honom eller henne att fatta ett försiktigt beslut och med full kännedom om de ekonomiska följderna av att avtalet ingås**". Den **informationen "ska innehålla uppgifter som gör det möjligt för konsumenten att bedöma den ungefärliga totalkostnaden för dessa tjänster**. Det kan röra sig om en uppskattning av det förväntade eller minsta antal timmar som krävs för att tillhandahålla en viss tjänst eller ett åtagande att med rimliga mellanrum sända fakturor eller periodiska redogörelser med uppgift om antalet timmar då arbete utförts". **Bristande överblickbarhet leder inte per automatik till att avtalsvillkoret anses oskäligt**, utan är en faktor i den helhetsbedömning som ska göras. Vad gäller konsekvenserna av att ett sådant prisvillkor som detta **anses oskäligt** fann EU-domstolen att detta medför en skyldighet för den nationella domstolen att underlåta att tillämpa villkoret, såvida inte konsumenten motsätter sig detta, och **återställa den situation som skulle ha varit om inte det oskäligen villkoret funnits**. "Ett återställande av den situation som konsumenten skulle ha befunnit sig i om villkoret inte hade förelegat innebär i princip, även för det fall tjänsterna har tillhandahållits, att konsumenten **befrias från skyldigheten att betala de arvoden som fastställts på grundval av nämnda villkor**". Det föreligger inte hinder för att den hänskjutande domstolen **ersätter prisvillkoret med en utfyllnadsregel eller annan tillämplig bestämmelse i nationell rätt om parterna i nämnda avtal har kommit**

överens om detta. Det är emellertid viktigt att en sådan bestämmelse är specifikt avsedd att tillämpas på avtal mellan en näringsidkare och en konsument och inte har en så allmän räckvidd att dess tillämpning i praktiken skulle göra det möjligt för den nationella domstolen att på grundval av sin egen uppskattning fastställa den ersättning som ska utgå för de tjänster som tillhandahålls. ... Den hänskjutande **domstolen kan däremot inte komplettera de avtal som är aktuella i det nationella målet med sin egen uppskattning** såvitt gäller den ersättningsnivå som den anser vara skälig för de tjänster som tillhandahålls”.

[Pressmeddelande på engelska](#) har lämnats.

Migrationsrätt

[Flyktingskålet förföljelse på grund av politisk åskådning omfattade repressiva åtgärder av motparter i civilrättslig tvist](#)

EU-domstolen, tredje avdelningen, har i dom den 12 januari 2023 i mål C-280/21, Migracijos departamentas, prövat en begäran om förhandsavgörande från Lietuvos vyriausiosios administracinės teismas (Litauens högsta förvaltningsdomstol) angående tolkningen av artikel 10 i direktiv 2011/95/EU om normer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer ska anses berättigade till internationellt skydd, för en enhetlig status för flyktingar eller personer som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande, och för innehållet i det beviljade skyddet. Begäran har framställts i ett mål mellan P.I. och migrationsavdelningen vid Republiken Litauens inrikesministerium. Målet rör migrationsavdelningens vägran att bevilja P.I. flyktingstatus.

Tredjelandsmedborgaren P.I. ansökte om asyl. Till stöd för sin asylansökan anförde P.I. att han år 2010 i sitt ursprungsland hade ingått ett avtal om köp av aktier med ett företag som ägs av en person som har kopplingar till makthavarna, däribland underrättelsetjänsten. Då detta avtal inte fullgjordes begärde P.I. att hans avtalspart skulle återbetala beloppet. Han blev därefter föremål för ett straffrättsligt förfarande som hade inletts på initiativ av ägaren till nämnda företag. I december 2015 tvingades han att avstå från största delen av ett projekt som hade utvecklats av hans företag. Kontrollen över hans företag hade övergått till vissa företag som tillhörde andra personer. Det straffrättsliga förfarandet avbröts i januari 2016. Efter det att P.I. försökt försvara sig i domstol mot den olagliga tillskansningen av hans projekt återupptogs emellertid det straffrättsliga förfarandet i april 2016, som en följd av ett vittnesmål som hade lämnats mot P.I. av en person som hade kopplingar till de nya ägarna av hans företag. I december 2016 och januari 2017 resulterade det straffrättsliga förfarandet i beslut om åtal mot och häktning av P.I., som under tiden hade fråntagits den resterande del av projektet som han fortfarande förfogade över. Genom beslut av den 21 september 2020 avslog migrationsavdelningen P.I.'s ansökan om flyktingstatus. Migrationsavdelningen fann efter utredningen att även om de skäl som låg till grund för risken för åtal och frihetsberövande hade identifierats och ansågs vara sannolika, motsvarade de inte något av de skäl som anges i **Genèvekonventionen**, däribland det skäl som grundar sig på begreppet **politisk åskådning**. P.I. har bestritt migrationsavdelningens beslut, vilket fastställts i första instans, och har gjort gällande att när förföljelse eller avsaknad av skydd mot förföljelse, såsom i förevarande fall, inte har samband med "politisk verksamhet" i

traditionell mening eller med politiska åsikter som uttryckts offentligt, utan med motstånd, genom konkreta handlingar, mot en grupp som agerar olagligt och som genom korruption har inflytande över staten, omfattas detta motstånd av begreppet politisk åskådning i den mening som avses i artikel 10 i direktiv 2011/95, såsom "tillskriven politisk åskådning". Han har preciserat att **det brott som han anklagas för (utpressning i syfte att tillägna sig egendom av mycket stort värde som tillhör någon annan) i själva verket är en civilrättslig tvist** av förmögenhetsrättslig art mellan ekonomiska aktörer.

Efter överklagande begärdes förhandsavgörande. **EU-domstolen** fann att den hänskjutande domstolen ville få klarhet i huruvida artikel 10.1 e och 10.2 i direktiv 2011/95 ska tolkas så, att **begreppet politisk åskådning** omfattar den omständigheten att en sökande av internationellt skydd, i den mening som avses i artikel 2 h och i) i direktivet, med hjälp av rättsliga medel försöker skydda sina förmögenhetsintressen och personliga ekonomiska intressen mot aktörer som inte företräder staten och som agerar rättsstridigt, när dessa aktörer, på grund av de kopplingar som de genom korruption upprätthåller till den berörda staten, har möjlighet att använda statens repressiva apparat till nackdel för sökanden. EU-domstolen framhöll inledningsvis att den som ansöker om flyktingstatus ska, för att sådan status ska beviljas, **på grund av omständigheter som föreligger i ursprungslandet hysa välgrundad fruktan för personlig "förföljelse"**, i den mening som avses i artikel 9.1 och 9.2 i direktiv 2011/95, **av "aktörer som utövar förföljelse"** i den mening som avses i artikel 6 i direktivet, under förutsättning att det finns ett **orsakssamband**, i den mening som avses i artikel 9.3, mot bakgrund av skäl 29 i direktivet, **mellan förföljelsen eller avsaknaden av skydd mot förföljelsen och minst ett av de fem skäl till förföljelsen som räknas upp** i artikel 10 i samma direktiv. Bland dessa skäl återfinns **"politisk åskådning"**, ett begrepp som ska **tolkas extensivt**, vilket följer dels av dessa bestämmelsers samband med Genèvekonventionen och artikel 11 i EU-stadgan, dels hur motsvarande bestämmelser har tolkats av Europadomstolen. Den situationen att ett uttryck, genom en handling eller underlåtenhet, för en viss åsikt, tanke eller tro som inte är direkt och omedelbart politiskt, kan leda till att de "aktörer som utövar förföljelse", beroende på den specifika situationen i den sökandes ursprungsland, tillskriver en sådan åsikt, tanke eller tro omfattas av begreppet "politisk åskådning" i den mening som avses i artikel 10.1 e och 10.2 i direktivet. Exempel på sådana situationer är att någon tillskrivs en viss politisk åskådning på grund av vägran att fullgöra militärtjänst under väpnad konflikt eller när någon väcker talan mot sitt ursprungsland vid Europadomstolen. Samma synsätt gör sig gällande när **en person** som ansöker om flyktingstatus **försöker skydda sina intressen genom att väcka talan mot aktörer som inte företräder staten och som agerar rättsstridigt gentemot sökanden, när dessa aktörer, på grund av de kopplingar som de genom korruption upprätthåller till staten, har möjlighet att använda statens repressiva apparat till nackdel för sökanden**, även om sökandens agerande motiveras av att vederbörande vill skydda sina förmögenhetsintressen och personliga ekonomiska intressen.

Frågan besvarades därmed på följande sätt:

Artikel 10.1 e och 10.2 i direktiv 2011/95 ska tolkas så, att begreppet politisk åskådning omfattar den omständigheten att en sökande av internationellt skydd, i

den mening som avses i artikel 2 h och i) i direktivet, med hjälp av rättsliga medel försöker skydda sina förmögenhetsintressen och personliga ekonomiska intressen mot aktörer som inte företräder staten och som agerar rättsstridigt, när dessa aktörer, på grund av de kopplingar som de genom korruption upprätthåller till den berörda staten, har möjlighet att använda statens repressiva apparat till nackdel för sökanden, i den mån som de aktörer som utövar förföljelse uppfattar detta försök som opposition eller motstånd i en fråga som rör aktörerna eller deras politik och/eller metoder.

Miljörätt

Metod för genetisk modifiering - hur slumpmässig mutagenes in vitro ska bedömas

EU-domstolen, stora avdelningen, har i dom den 7 februari 2023 i mål C-688/21, Confédération paysanne m.fl. (Slumpmässig mutagenes in vitro) prövat en begäran om förhandsavgörande från Conseil d'État (Frankrike) angående tolkningen av artikel 3.1 i och led 1 i bilaga I B till direktiv 2001/18/EG om avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade organismer i miljön. Målet, mellan ett antal miljöorganisationer och den franska staten, rör verkställighet av ett domstolsföreläggande att vidta åtgärder som avser att bland annat fastställa en förteckning över metoder för genetisk modifiering vilka på vedertaget sätt har använts i ett antal tillämpningar och under en längre tid inte har visat sig medföra säkerhetsproblem, och som inte ska omfattas av tillämpningsområdet för de franska bestämmelser som är avsedda att genomföra direktiv 2001/18.

EU-domstolen lämnade följande svar på de ställda tolkningsfrågorna:

Artikel 3.1 i direktiv 2001/18, jämförd med led 1 i bilaga I B till detta direktiv och mot bakgrund av skäl 17 i samma direktiv, ska tolkas så, att organismer som framställts med hjälp av en metod för mutagenes som innebär att det sätt på vilket det mutagena ämnet modifierar den berörda organismens genetiska material är detsamma som vid en metod för mutagenes vilken på vedertaget sätt har använts i ett antal tillämpningar, och vilken under en längre tid inte har visat sig medföra säkerhetsproblem, men som skiljer sig från nämnda andra metod för mutagenes genom andra särdrag, omfattas i princip inte av det undantag som föreskrivs i den bestämmelsen, förutsatt att det fastställs att dessa särdrag kan leda till genetiska modifieringar av den berörda organismens genetiska material som till sin art eller utvecklingstakt skiljer sig från dem som framställs genom tillämpning av den nämnda andra metoden för mutagenes. De effekter som utmärker odling in vitro motiverar emellertid inte i sig att detta undantag inte ska anses gälla organismer som erhållits genom tillämpning in vitro av en metod för mutagenes vilken på vedertaget sätt har använts i ett antal tillämpningar in vivo, och vilken under en längre tid inte har visat sig medföra säkerhetsproblem med avseende på dessa tillämpningar.

Se vidare [pressmeddelandet](#).

EU-RÄTTEN I SVENSKA JURIDISKA TIDSKRIFTER

Från [Svensk juristtidning](#) är "Finn fem fel" — några (sista) reflektioner med anledning av HFD 2022 ref. 10 av Sebastian Wejedal den senast publicerade artikeln av mer specifikt EU-rättsligt intresse. HFD:s avgörande i plenum, som inte har rapporterats i detta Nyhetsbrev, innebär att yrkanden om ersättning för rättegångskostnader som

framställs i förvaltningsprocessen ska avvisas. Författaren menar i artikeln att ett sådant yrkande skulle kunna grundas på bl.a. den rätt till en rättvis rättegång som fastslås i artikel 47 i EU-stadgan, vilket är den EU-rättsliga anknytning denna text har.

Även [Skattenytt](#) tillhandahåller vissa artiklar fritt på nätet. Den senaste artikeln av EU-rättsligt intresse som finns fritt tillgänglig är [Brexit – konsekvenser på skatte- och socialförsäkringsområdet för arbetstagare i gränsöverskridande situationer](#) av Björn Thuresson.

NYA SVENSKA MÅL

DET HÄNDER I EU-DOMSTOLEN

FRÅN LAGSTIFTNINGSARBETET

[Ökad transparens för stora företags skattebetalningar – lagrådsremiss](#)

I lagrådsremissen föreslås en ny lag med krav på att stora, multinationella koncerner och företag ska offentliggöra inkomstskatteuppgifter. Förslagen gäller koncerner och företag med årliga intäkter som överstiger 8 miljarder kronor.

EU har antagit ett direktiv som syftar till att öka de stora koncernernas transparens och förbättra möjligheten att få insyn i deras skattebetalningar. För att genomföra direktivet föreslår regeringen en ny lag med krav på att stora, multinationella koncerner och företag ska offentliggöra inkomstskatteuppgifter. Uppgifterna ska lämnas till Bolagsverket i en rapport som även ska göras tillgänglig på företagets webbplats. Förslagen gäller koncerner och företag med årliga intäkter som överstiger 8 miljarder kronor.

Dessutom ska revisorn i de företag som kategoriseras som större företag enligt årsredovisningslagen i revisionsberättelsen ange om företaget är skyldigt att offentliggöra en inkomstskatterapport och om företaget i så fall har gjort det.

Den nya lagstiftningen föreslås träda i kraft den 22 juni 2023.

[Nya regler om nödlidande kreditavtal och inkassoverksamhet - SOU 2023:3](#)

Regeringen beslutade den 23 juni 2021 att tillkalla en särskild utredare med uppgift att utreda vissa frågor kring hantering och köp av krediter som har lämnats av ett kreditinstitut. Utredaren skulle föreslå de författningsändringar och andra åtgärder som behövs för att anpassa svensk rätt till ett nytt EU-direktiv med regler för verksamhet med hantering och köp av krediter.

Bakgrund

Direktivet

I november 2021 antogs Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2021/2167 av den 24 november 2021 om kreditförvaltare och kreditförvärvare och om ändring av direktiven 2008/48/EG och 2014/17/EU. Direktivet ska vara genomfört i medlemsstaterna senast den 29 december 2023.

Genom direktivet införs gränsöverskridande bestämmelser om bland annat information och utökad tillsyn av förvärv och förvaltning av nödlidande krediter som beviljats av ett kreditinstitut. Direktivet reglerar i huvudsak kreditförvaltares och kreditförvärvares verksamhet. Förvaltning betyder i sammanhanget indrivning av betalning, omförhandling av lånevillkor, hantering av en låntagares klagomål eller information till en låntagare om förändring av ränta, avgift eller förfallen betalning. Med nödlidande krediter avses ett kreditavtal med ett betalningsdröjsmål på minst 90 dagar eller att det bedöms som osannolikt att kreditavtalet kommer att återbetalas.

Innebörden är att det är den så kallade sekundärmarknaden som regleras, medan kreditinstituts verksamhet som redan är reglerad faller utanför. Syftet är att skapa ett gemensamt regelverk för försäljning av bankers fordringar och för hur lånen ska hanteras efter en försäljning för att minska andelen nödlidande lån i banksektorn. Bakgrunden är den höga andelen nödlidande lån som belastade banksektorerna under den globala finanskrisen 2008.

Inkassolagen

Inkassoverksamhet avser indrivning av egen eller annans fordran. Ett bolag som driver in fordringar för annans räkning kan vara kreditförvaltare enligt direktivet. Den som övertar en fordran för indrivning kan vara kreditförvärvare. Det finns dock flera förutsättningar som behöver vara uppfyllda för att direktivets krav ska gälla. En förutsättning är att fordran behöver vara en nödlidande kredit som utfärdats av ett kreditinstitut inom EES. Direktivet uppställer heller inga krav om kreditförvaltaren eller kreditförvärvaren är ett kreditinstitut, kreditgivare eller kreditförmedlare av konsumentkrediter eller vissa redan reglerade förvaltnings- och investeringsbolag, eftersom direktivet endast reglerar sekundärmarknaden. Endast juridiska personer kan vara kreditförvaltare.

Sammantaget innebär dessa förutsättningar att endast en liten del av inkassoverksamheten berörs av direktivet. Utredningen har också uppskattat att endast cirka 10–20 större inkassobolag kommer att ägna sig åt kreditförvaltning i direktivets mening. Ansvar för tillståndsprövningen och tillsynen över inkassolagen är delad, vilket har kritiserats under lång tid. Integritetsskyddsmyndigheten är ansvarig för tillståndsprövningen och tillsynen, men Finansinspektionen ansvarar om verksamheten bedrivs av ett kreditinstitut eller företag som kan jämföras med kreditinstitut. För närvarande är tillsynen också begränsad.

Utredningens uppdrag

Utredningen har två skilda uppdrag. Det första är att lämna förslag till lagändringar och andra åtgärder som krävs för att genomföra direktivet. Det andra är att utreda om tillståndsprövningen och tillsynen av kraven i inkassolagen kan samlas och i så fall lämna förslag om det.

[Effektivare åtgärder mot spridning av terrorisminnehåll online – lagrådsremiss](#)

Sedan den 7 juni 2022 tillämpas EU:s förordning om åtgärder mot spridning av terrorisminnehåll online. Förordningen ger de nationella behöriga myndigheterna vissa befogenheter och ålägger så kallade värdtjänstleverantörer vissa skyldigheter. Bland annat får den behöriga myndigheten utfärda order om att en värdtjänstleverantör ska avlägsna terrorisminnehåll från sin värdtjänst, vilket denne är skyldig att göra inom en timme från mottagandet av en sådan order.

För att uppfylla kraven i EU-förordningen och möjliggöra en effektiv tillämpning av den föreslår regeringen bland annat en ny lag som ger Polismyndigheten, som är behörig myndighet i Sverige, möjlighet att besluta om vitesförelägganden och sanktionsavgifter mot värdtjänstleverantörer. Lagen möjliggör även nödvändigt uppgiftsutbyte mellan Polismyndigheten och Säkerhetspolisen. Den nya lagen och övriga lagändringar föreslås träda i kraft den 1 juli 2023.

Tillfällig skatt på vissa elproducenters överintäkter – lagrådsremiss

Rysslands invasion av Ukraina och agerande på energimarknaden har kraftigt ändrat förutsättningarna för den europeiska energimarknaden. Europeiska hushåll och företag står nu inför en vinter med mycket högre energipriser än normalt. Inom EU har det beslutats om flera åtgärder för att bemöta de höga energipriserna.

Rådet enades den 30 september 2022 om en rad förslag som införs genom förordningen (EU) 2022/1854 av den 6 oktober 2022 om en krisintervention för att komma till rätta med de höga energipriserna. En av åtgärderna i EU-förordningen gäller ett tillfälligt tak för marknadsintäkter. I denna lagrådsremiss finns förslag om införandet av en tillfällig skatt på vissa elproducenters överintäkter som motsvarar reglerna om ett tak för marknadsintäkter enligt EU-förordningen.

De nya bestämmelserna, som införs i en ny lag och i skatteförfarandelagen, föreslås träda i kraft den 1 mars 2023.